

4. fejezet

1. a) pfenig –; b) kampf –; c) kolc +; d) üö –; e) natürlüh +; f) kaunis +; g) hapj +; h) krk –; i) vihrée –; j) karack +; k) mbotu –;

2. a) *_ép*: g, k, l, n, p, sz, t – magánhangzók nem lehetségesek ebben a pozícióban (a többi mássalhangzó nincs hangtanilag kizárva)

b) *sz_l*: á, e, é, i, ó, ü – mássalhangzók nem lehetségesek ebben a pozícióban (a többi magánhangzó nincs hangtanilag kizárva)

A szavak jelentései között semmiféle kapcsolat nincs.

3. A magyar nyelvben azért különböző fonémák a magánhangzók rövid és hosszú formái, mert jelentés-megkülönböztető szerepük van: pl. *tör ~ tőr*.

4. a) A mondóka: *Esik az eső, csöpörög, Jancsi bácsi nyöszörög. Hát az öreg mit csinál? Hason fekszik, úgy pipál.*

b) hanghelyettesítések:

<i>s</i> helyett <i>t, d</i>	<i>n</i> helyett <i>ny</i>	<i>f</i> helyett <i>p</i>
<i>cs</i> helyett <i>t</i>	<i>r</i> helyett <i>l</i>	<i>gy</i> helyett <i>d</i>
<i>k</i> helyett <i>t</i>	<i>sz</i> helyett <i>t</i>	<i>ő</i> helyett <i>ó</i>
<i>g</i> helyett <i>d</i>	<i>z</i> helyett <i>t, d</i>	<i>ö</i> helyett <i>o</i>

A legkönnyebben kiejthető hangok: az ajakkal és foggal képzett zárhangok *t, d, p, b*, és az *ö* kivételével a magánhangzók.

c) Részleges a pöszeség, mert a gyermeknek csak egyes hangok képzésével van problémája:

i) *k, g* (gammacizmus);

ii) *s, cs* (selypítés);

iii) *r* (raccsolás).

5. Van-e különbség, s ha igen, mi a mondatok hangsúlyozása között? Hová kerül a mondat főhangsúlya?

a) Az első mondat egyenletes hanglejtésű, de hangsúlyozhatjuk a *Micimackó* és a *szereti* hangsorokat is. A másodikban a *kicsi és félénk állatokat*, a harmadikban a *Micimackó*, végül az ige lesz hangsúlyos.

b) Az első mondatban a *pitypangot*, a harmadikban az ige hangsúlyos, a középső mondat egyenletes hanglejtésű.

6.

a) Eltérő írású szavak: *tok, másznai, vot, teccet, hallanyi, tucc, énekönyi, eccer, +tudlak, +rendöted, +gyün, akko, fö, anyuho, leperkájja, jo, legyé*

Az eltérő írásmód oka:

– a beszéd folyamat során a hangok hatnak egymásra: hasonulnak egymáshoz, összeolvadnak...stb. Ezt jelölte írásban az sms-ező. (pl. *vot, fö, anyuho, legyé*: hangkiesés, *tucc, eccer, teccet*: összeolvadás, *leperkájja*: hasonulás);

– az sms-ező nyelvjárási jelenségeket is beemelt a szövegébe: *másznai, hallanyi, énekönyi, +gyün*;

– a hosszú magánhangzókat megrövidíti, talán a karakterekkel való spórolás miatt;

– a karakterekkel való spórolás miatt épít egyes hangalakok hasonlóságára: a + szimbólumot *meg* - nek ejtjük.

b) A beszéd folyamatban a hangok egymáshoz való kapcsolódását figyelembe véve: i) *lécci*,
ii) *acc*, iii) *adide*, iv) *aggyad*, v) *mennyé*, vi) *mittomén*

7.

a) Nem lehet magyar szó: a *bo*, mert rövid *o*-ra végződő szavunk nincs a *no*, *nono* kivételével, és a *fummánőkkléguf* a mássalhangzó-torlódások miatt. A *dzs* és *dz* hangok előfordulási aránya sem jellemző a magyar nyelvre, *dz*-vel kezdődő szavunk a *dzéta* szón kívül nincsen.

b) A magyar nyelv hangsorépítési szabályait kellene betáplálni a gépbe, azaz hogy melyik hangok fordulhatnak elő szó elején, közepén, végén, milyen sorrendben hány hang kapcsolódhat...stb. Fontos adat a hangok előfordulási gyakorisága is.

8.

a) latin *skola* > *iskola*

b) szláv *brát* > *barát*

c) olasz *stallo* > *istálló*

d) szláv *kral* > *király*

e) szláv *brazda* > *barázda*

f) latin *planta* > *palánta*

g) szláv *malina* > *málna*

9. Szóeleji *h*: *ház*, *hó*, *hideg*

Szóvégi néma *h*: *pléh*, *cseh*, *méh*

Szóvégi kiejtett *h*: *sah*

Zöngés *h* két magánhangzó között: *ehet*

Hátul képzett: *Ahmed*, *technika*

10. A magyarban azért van kétféle jelölése is a *j* hangnak, mert korábban két különböző hangról volt szó (az egyiket az írás *j*-vel jelölte, a másikat *ly*-vel), de a mai magyar köznyelvben ez a különbség már nem létezik.

11. a) Az [alabvető] [alagváltozat] [lobva] [itt izs van] [hadvan forint] szavakban, illetve szókapcsolatokban zöngéesség szerinti részleges hasonulás történik (lásd pl. *képzés* [kébzés]), de ezen szavak köznyelvi kiejtése mégsem ilyen, hanem az írásképek megfelelő [alapvető] [alakváltozat] [lopva] [itt is van] [hatvan forint]. A *v* hang azért különleges, mert ő maga zöngétlenedik, amennyiben zöngétlen mássalhangzó áll utána (pl. *övcsat* [öfcsat]), de nem zöngésíti az előtte álló zöngétlen mássalhangzót (lásd a feladatbeli példákat).

b) Az *avval* / *azzal*; *evvel* / *ezzel* esetében két szabály ütközik: egyrészt az *az* elem *z*-je teljesen hasonulni szokott a rag kezdő mássalhangzójához (pl. *abban*, *attól*), így jönnek létre az *avval* / *evvel* alakok; a *v* azonban mint láttuk, nem szokta megváltoztatni az előtte álló mássalhangzót, így kapjuk meg a köznyelvben általánosnak mondható *azzal* / *ezzel* alakokat.

12. a) Az orrhangzós mássalhangzók képzésekor (*m*, *n*, *ny*) normális esetben a levegő az orrüregen keresztül áramlik kifelé. Ha az orrüreg el van dugulva, a szájon át iramlík a levegő, és az orrhangzós mássalhangzóknak nem orrhangzós párját halljuk. (*m* helyett *b*, *n* helyett *t*)

Vidám ébresztő

(*Amint farkának*)

Amint farkának
örül a majom,

*Reggel van: örülj,
Minden egyre jobb.*

*Nem hiszed? Magánügy:
Azért meg ne fuss.
Akkor se legyél
Soha mélabús.*